

or after it is drawne out» (citem de Gili Gaya, *Tesoro Lexic.*); segons Covarrubias *anacala* és «la criada de la hornera, que va a las casas particulares por el pan que se ha de cozer y lo trae en unas tablas o tableros grandes», i afegeix que en algunes parts fan aquest ofici els homes i es diuen *anacalos*. La primera documentació d'*anaquel* que té el *DECH* és de 1633.

Necro, necr-, necrobiosi, necrobiòtic, necròfag, necrofòbia, necrogen, necrolatria, necrologi, necrologia, necrològic, necròpolis, necròpsia, necrosòpia, necrosòpic, necrosi, V. negar II *Nècsia, V. nàcsia*

NÈCTAR, m. 'beguda dels déus', 'beguda deliciosa', pres del llatí *nectar, -aris*, i aquest del gr. *νεκταρ* id. □ 1.ª doc.: Belv. 1805, Lab. 1839.¹

Mot poètic i literari, usat pels autors de la Renaixença (Verdaguer, Costa i Llobera i altres).

DERIV.: *Nectari, -ària. Nectari* m. 'glàndula que secrega nèctar'. *Nectarijer*.

¹ Cf. en castellà c. 1530, en francès final del S. xv.

Nedada, nedador, nedadora, nedaire, V. nedar

NEDAR i NADAR (antic i avui dialectal), del llatí *NATARE* id. □ 1.ª doc.: *nedar* (S. XIII).

Mot d'ús general en totes les èpoques de l'idioma i comú a totes les llengües romàniques. Avui *nedar*, que fa les formes rizotòniques amb *é* (*nedo, nedex, neda* etc.), és propi dels parlars orientals i del balear, mentre *nadar* és de la zona occidental i del valencià,¹ i, a més, és la que apareix en els textos antics de totes les zones: Jaume I, *Cròn.*, cap. 59; Lluïl, *Contempl.*, 1, 25; JMarch (1371), que inclou *nada* juntament amb els mots en *-ada* (§ 180); StVicentF: «era la aygua aquella ajustada hon *nadaven*» (*Quar.*, 192.117); 1507, Busa-Nebr., que duu *nadar somorgollant*; 1575, OPou, *ThPu.*: «*nadar*: nato» etc. Lacav. 1696, encara escriu *nada (-en)*: «besties que *naden*», «lo qui *nada* sota de l'aygua», «lo oli *nada* sobre tots los licors». *Nedar* no fou recollit pels textos lexicogràfics fins més tard (Bulbena 1905, Vogel 1911, el registren però només com a variant de *nadar*). Tanmateix devia ser usat en el llenguatge parlat durant tot el S. XIX i segurament també ben abans.² El pas de la *á* a *é* s'ha donat a més de *nada* en una sèrie d'altres verbs, i fou degut com va indicar Fabra (*RHisp.* XVII, 2), a pressions analògiques,³ essent comú sobretot en els parlars orientals que tenen la vocal neutra *ə*.⁴ Notem també que formes com *nedo* no són del tot desconegudes a l'occità modern. El rodanès té *nèdo* (3.ª pers. sing.) al costat de *nada* [«la dindouleto --- que *nèdo* en l'er 'me sis aletto» (Mistral, *Li Provençalo*, p. 301, v. 86)], i Ronjat (I, 313) dóna *nedan* de Mimizan (tot i indicar que la resta del territori gascó té *nadan*). En l'aspecte semàntic, notem que *nedar* en una cosa amb el matís figurat de 'tenir en abundància una cosa' ja es troba en Lluïl; per a la fraseologia, veg. *AlcM* i *DAG*.

DERIV.: *Nedada. Nedador* [*nad-*, 1507, Busa-Nebr.]

'lloc destinat a nedar-hi'. *Nedador, -ora* [*nad-*, 1507 Busa-Nebr.; 1575, *ThPu.*: «Lo qui és gran *nadador*: Vrinator, natator» (p. 74)]. *Nedadora*, insecte coleòpter, esp. *Hydrophilus piceus*, i també esp. *Gyrinus natator* (Mall.). *Nedaire* 'nadador' [ex. en Casaponce, *Contes Vallesp.*, XII]. *Nadament*, ant. [1507, Busa-N.]. *Nadant* [ús adjectival en Lluïl, *Contempl.*, 159, 6: «los infernats en infern --- són axí *nadants* com lo pex en la mar»]; *de nadantes* adv. 'nadant': «gità-se en la mar e, *de nadantes*, venc-se a la ila hon lo rey d'Aragó era» (Desclot, *Cròn.*, cap. 35, *NCL*, II, 95.21), un altre exemple de 1451 en *AlcM* i un de 1683 en *DAG*.

CULTISMES: *Natació. Natàtil. Natatori, -òria*; un subst. *natatori* 'piscina, lloc per a nedar' en Serra, *Gènesi*, 121, i *natatòria* id. en StVicentF: «Llava't in *natatòria* Silohé --- Aquel estany de Siloé ---» (*Quar.*, 192.117); «La *natatòria* / de Siloé / la mostra bé» (*Spill*, 14374).

¹ *Nadar* en MGadea, *Terra del Xè* III, 87; JCoromines va registrar-lo a Alginet, Antella, Palmar (Rib. de Xúquer, 1961, 1962). — ² *DAG*. dóna un exemple de 1890; Verdaguer havia escrit «*neda* y camina» a l'esbós primitiu o escalaborn de l'*Atlàntida* (1867) v, 19c, però la versió de 1878 posa «camina y *nada*», canviat pel consistori dels Jocs Florals. — ³ El mateix canvi en *treure, jeure, llença, esguerra, reca*, que són admesos per la llengua literària, i hi ha, a més, *sebre* 'saber', *quebre* 'caber' etc. en els parlars del Nord-est (i a Mallorca *sèbre* etc.), i encara més el fenomen en sentit oposat, el català central *endanya*, mallorquí *esvara, pantaixa*. És a dir que hi havia d'una banda el pas de *á-ə* a *é-ə* amb analogia dels verbs amb aquest vocalisme, i d'altra de *é-ə* a *a-ə* per una influència semblant. Tracta d'aquesta qüestió JCoromines en *EntreDL* I, 87. — ⁴ JCoromines va anotar al Pallars *nadá*, i 3.ª pers. *nade*, a Tor, Estaon, Tavascan, però a més uns exemples de *nadar* amb una *a* inicial molt enfosquida a Tor i a Farrera, i a Àreu ja amb *ə* (1933, 1934).

Nedea, nèdeament, nedejament, nedejar, nedesa, nedetat, nèdeu, nèdio, nedo, nèdol, V. net, -a Nefand, nefandament, nefandí, V. infant

Nefari, -ària, pres del llatí *nefarius* 'malvat', derivat de *nefas* 'il·lícit' *Nefas, V. fas Nefast*, pres del llatí *nefastus* id.

NEFO-, forma prefixada del mot grec *νέφος* 'núvol': *nefologia, nefoscopi, nefòmetre* etc.

Nefràlgia, nefrític, V. nefritis

NEFRITIS, 'inflamació dels ronyons', pres del llatí tardà *nephritis* id., i aquest del gr. *νεφρίτις* id., derivat de *νεφρος* 'ronyó'. □ 1.ª doc.: Lab. 1888.

DERIV.: *Nefrític* [1805, Belv.]. *Nefràlgia* 'dolor neuràlgic als ronyons', compost amb *ἄλγος* 'dolor' [Lab. 1888].

Altres cultismes científics amb l'element *nefro-*,